

Motion till riksdagen

1986/87:N185

Birgitta Hambraeus m. fl. (c)

Vissa utgångspunkter för energisystemets omställning (prop. 1986/87:159)

Kärnkraftsavvecklingen måste börja nu. Därigenom påverkar vi också andra länders avvecklingsplaner. Efter Tjernobyl omprövar många länder kärnkraften, bl. a. Schweiz. En parlamentarisk delegation därifrån som nyligen gästade riksdagen var mycket intresserad av våra kärnkraftsplaner.

Det danska folketinget beslöt förra året att vädja till Sverige att stänga Barsebäck. Energiminister Birgitta Dahl har inte ens svarat på brevet från sin danske kollega Christian Christensen.

Regeringens proposition är häpnadsväckande svag. Man tycks ta storföretagens oro för energibrist på alltför stort allvar. Dessa har intressen i kärnkraftsindustrin och har ingen saklig grund för den oro de exponerar bl. a. i påtryckningkonferenser runt landet och i helsidesannonser.

Regeringens förslag att i första hand bygga ut baskraft för att ersätta kärnkraften är ett klart intresse från storkraftföretagen, som bör avvisas. I stället för nya baskraftverk bör man satsa på de många olika åtgärder inom effektivisering, hushållning, el från företagens mottryck, vindkraft etc. som sammantaget minskar efterfrågan.

Tekniken är tillräckligt utvecklad och ekonomin prövad för flera av de hushållningsåtgärder och nya energisystem som nu kan börja ersätta kärnkraften och de fossila bränslena.

Det som hindrar övergången är främst att marknaden är mättad med olja och el. Det är också nödvändigt med samhällsstöd när ett energisystem med starka intressenter skall bytas ut. Energihushållningen och inhemsk energi är i kris nu, på grund av oljepriset, elrean och regeringens obeslutsamhet.

Åtskilliga offentliga organisationer, som t. ex. byggförskningsrådet, energiforskningsnämnden, STU, universitetens energiinstitutioner, länskommunala forskningsråd, har övertygande visat att denna teknik skulle ge arbete i de regioner som särskilt behöver det, bättra på bytesbalansen och innebära ett kraftigt uppsving för en stor del av svenskt näringsliv, samtidigt som den ger en tillräcklig och trygg energiförsörjning för all framtid.

Hundratals företag, forskare och rådgivare runt om i Sverige arbetar med energilösningar som passar in i riksdagens beslut om energihushållning och förnybara energikällor. Enskilda riksdagsmän har inte resurser att göra en systematisk sammanställning över allt detta. Låt oss bara nämna några få exempel som vi kommit i personlig kontakt med:

Vid högskolan i Örebro arbetar lektor Lennart Stenman med tvärvetenskapliga projekt för småskaliga lösningar inom bl. a. energiförsörjningen, för att främja Bergslagens näringsliv. I många kommunala satsningar är

lokal energi och hushållning en betydelsefull del för utvecklingen av byggen, t. ex. i Skellefteå, Säter och Falkenberg.

Thomas B Johansson, professor i energisystemanalys vid Lunds tekniska högskola, har på uppdrag bl. a. av energirådet visat att energianvändningen kunde halveras på 20—40 år om i dag bäst känd teknik genomsnittligt användes och ändå skulle den ekonomiska aktiviteten kunna öka med 50—100 %.

Arne Elmroth, professor i energihushållning i byggnader vid KTH i Stockholm, visar att energihushållningsprogrammet uppfyllts, men att det finns risk att det sackar efter nu, när stödet avvecklas.

Sågverksindustrin uttryckte nyligen en önskan vid en konferens i Mora att få bli energicentraler i samarbete med kommunerna. De är utspridda över hela landet och kunde distribuera sina biprodukter till bränsle, förutom till råvaror för massa- och skivindustrin.

Vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala och Garpenberg arbetar professorerna Kurth Perttu och P O Nilsson med skogsenergi och energiskog.

Sven Hogfors i Svenska trädbränsleföreningen har skrivit till riksdagsledamöterna och berättat att ca 50 värmeverk var i drift 1986 med en årlig förbrukning på ca 1,5 miljoner kubikmeter trädbränslen, dvs. ca 3 TWh. Det finns ca 20 miljoner kubikmeter outnyttjat i skogen som skulle förbättra skogsvården och få fram mer råvara till massaindustrin om spillet fick utnyttjas till värme.

Mellanskogs Nils Säfström beräknar att vi de kallaste dagarna i vintras använde lika mycket värmeenergi från skogsbränsle i Mellanskogs område som elvärme och att man kunde fördubbla skogsbränsleuttaget.

1984 gav SveBio (Svenska bioenergiföreningen) med Lennart Schotte som ordförande ut en 184-sidig katalog över företag och produkter inom bioenergiområdet. Varje år ordnar SveBio en stor konferens om dagsläget för bioenergin.

SERO (Sveriges energiföreningars riksorganisation) samlar energiföreningar och företag i hela Sverige med intressen i förnybar energi och resurshushållning.

Industrigruppen för energihushållning i byggnader organiserar många företag i byggbranschen: Ahlsell Profil AB, Döbel AB, Dow Chemical AB, Elitsnickerier Ernström och Co AB, Etrifönster AB, Frånö Industri AB, Genevad Cellplast AB, Glasbranschrådet, Gränges Aluminium, Gullfiber AB, AB Gyproc, H-fönstret AB, Neste Thermisol AB, Pilkington FloatGlas AB, Plastolit AB, Rockwool AB, Rydaholms Gummifabrik AB, SP Snickerier AB, Swanboard Masonite AB, Svensk Sundolit AB. Ordförande är Vidar Sjödin på Rockwool.

Mats Wolgasts (Uppsala) och Björn Karlssons (Linköping) resursbevarande och hälsosamma hus har gett värdefulla impulser till trähusfabrikanterna. Enda värmekälla kan vara en liten bränslekamin för de kallaste dagarna och några små element när man reser bort.

Fläkt AB bygger storhotell i Stockholm som knappt behöver tillföra någon energi för uppvärmning av luft och vatten.

Osby-pannan, som nu ingår i Saab-Scaniakoncernen, har tillverkat värmepannor för biobränsle i över 50 år.

Nydo energi gör bränslepellets av biomassa.

Företagen blir ofta överraskade över hur mycket energi och pengar man spar när ny teknik installeras. Industrins och kommunernas mottryckskapacitet är inte fullt utnyttjad. Dalarnas forskningsråd har kommit fram till att maskinerna spar hälften av energin efter varvtalsreglering.

Den kemiska massaindustrin kunde vara helt självförsörjande med energi och därtill leverera el från sina mottrycksaggregat till nätet. Avesta Järn-

verk gjorde häromåret en investering som fördubblade produktionen i den avdelningen och halverade energianvändningen. Redan nästa år var investeringen intjänad. Ny teknik är alltid energieffektivare. Hedemora verkstads förbättrade inomhusklimatet och sparade energi och pengar.

Volvo flygmotor arbetar med energisnåla bussar. I Karlstad kommer man att testa vätgasbussar, enligt tidningssuppgifter. Den svenska industrins spillgas beräknas kunna driva en miljon personbilar eller landets samtliga bussar! Metanol, etanol, svensktillverkad rapsolja kan göra trafikens energiförsörjning inhemsk. Vid Svensk Drivmedelsteknik och inom Volvo arbetas det med sådana projekt. På Gotland bygger Kjell Alvengren gengasaggregat till fordon tillsammans med Björn Kjellström vid Beijerinstitutet i Stockholm. Bilar med sådana aggregat har via SIDA levererats till exempelvis Nicaragua och Seychellerna.

3K Engineering arbetar bl. a. med vindkraftprojekt land- och havsbase-rade. KMV satsar fortfarande på vind. Sven Svenning på Swedevind AB anlitar lokala verkstäder i Lidköping för att bygga vindkraftverk. I Härnösand värmer familjen Tegström sitt hus, lagar sin mat och kör sin bil med vätgas framställd av egen vindsnurra, det s. k. Welgas-projektet, som nu får efterföljare. Folkhögskolan Gerleborgsskolan i Bohuslän har byggt eget vindkraftverk och visar nu utställningen "Vindens kraft" runt om i landet med start i sommar vid Ölands Skogsby.

Solvärmen har blivit 50 % billigare vart tredje år. Hans Andrén, Munkatorp, Rottne har sedan lång tid varit verksam på solenergiområdet vid solvärmeverket i Ingelstad, Växjö, inom branschorganisationen SiSol såväl nationellt som internationellt.

Roland Andersson, Ingenjörsfirma i Orsa installerar solfångare av bl. a. följande märken: Solsam (KF och Folksam), Bolin Konstruktion AB, Bolin Innovation KB, Örebro Solvärme och SUNTEX AB i Örebro.

Exemplen kunde mångfaldigas. I varje kommun med framförhållning och i varje företag med skaparvilja finns kunniga människor som längtar efter att det äntligen skall bli klara besked i energipolitiken och en konsistent uppföljning av bestämmelser, stöd och skatter, så att man med trygghet kan gå in för det förnybara energisystemet.

Regeringen tycks vara oinformerad eller ointresserad av alla dessa framgångar på det alternativa energiområdet. Ingenting av all denna erfarenhet märks i propositionen där man talar om att nu påbörja ett utvecklingsprogram för att se om tillförseln av ny energi och hushållning kan ersätta ett kärnkraftsaggregat. Det är ett märkligt sätt att resonera. Oljebesparingen har ensam ersatt ett helt kärnkraftsprogram på tolv reaktorer jämfört med prognoserna på tidigt 1970-tal!

Regeringen tycks helt fången av de intressen som helst tänker i storskaliga, centraliserade lösningar som kärnkraft, kolkraft och utbyggnad av stora Norrlandsälvar. Dessa intressen motarbetar aktivt ett energisystem som de inte kan kontrollera. Men det energisystem som riksdagen beslutat genomföra måste bli småskaligt för att rätt kunna utnyttja inhemska förnybara energikällor. Det måste lita till många aktörer och företag som inte brukar räknas till energibranschen.

Regeringen ger storkraftföretagen i uppdrag att administrera energiomställningen. Det är dömt att misslyckas. Svensk vindkraftsindustri var framgångsrik. Nu har den i det närmaste raserats under ledning av Vattenfall m. fl. som fått i uppgift att beställa ännu ett vindkraftverk för att stimulera

svensk vindkraftsindustri. Nu beställer man i stället ett aggregat från det skotska Howden. Detta företag har dåligt rykte för problem med vingarna. Aggregatet planerar man sätta upp i Göteborg, allom till varnagel måhända.

I föreliggande proposition anser regeringen att Vattenfall, Sydkraft AB, Svenska kraftverksföreningen, Svenska elverksföreningen, Svenska gasföreningen och Svenska värmeverksföreningen är de rätta att utveckla framtidsenergin i ett Svensk Energiutvecklings AB med statsstöd. Det verkar ytterst osannolikt att de vill lyckas fullfölja riksdagsbeslutet om förnybara energikällor och energihushållning. Regeringen borde i stället satsa på de många aktörer som har viljan och kunskapen att genomföra en lyckosam omställning av energisystemet.

Regeringen bör göra en sammanställning av erfarenheterna från den praktik som finns runt om i landet av energisatsningar som stämmer med riksdagens beslut. Slutsatserna från en sådan sammanställning kombinerade med slutsatser från tekniska lösningar som finns i prototyper kommer att visa att vi i dag omedelbart kan börja avveckla kärnkraften samtidigt som vi fortsätter att minska oljeanvändningen och skyddar älvarna och minskar kolanvändningen för värmeändamål.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen av regeringen begär åtgärder för att nu inleda kärnkraftsavvecklingen med att ta Barsebäck och Ringhals ur drift,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag om att baskraft i första hand skall byggas ut för att ersätta kärnkraften,
3. att riksdagen av regeringen begär en sammanställning och slutsatser av lyckade energisatsningar som stämmer med riksdagens beslut om ett energisystem baserat på energihushållning och inhemska förnybara energikällor.

Stockholm den 1 juni 1987

Birgitta Hambraeus (c)

Marianne Andersson (c)

Gunhild Bolander (c)

Britta Hammarbacken (c)

Stina Gustavsson (c)

